

مردم ایران شایسته بهترین‌ها

گزارشی از برنامه ایرانبان، شبکه رادیو نمایش

غزاله باران
گزارش

زمانی که می‌خواهیم مطلبی را به اطلاع عموم افراد جامعه برسانیم، بهتر بن‌وبسته رسانه است. بدون تردید رسانه‌های موثرتر است که بیشترین طرفدار داشته باشد. اما کدام رسانه؟ تاکنون در مورد مخاطبان رادیو تحقیقات بسیاری صورت گرفته که مهم‌ترین نتایج به این قرار است: مدت زمانی که هر فرد شنونده برنامه‌های رادیویی است، بین ۵ دقیقه تا سه ساعت متغیر است. مخاطبین برنامه‌های رادیویی معمولاً افرادی هستند که در حین انجام کاری دلشان می‌خواهد صدای زنده را در کنار خود داشته باشند، مانند رانندگان و تاکسیرانان، که با استفاده مداوم از این رسانه بعدتر برای شان به صورت یک عادت در می‌آید، این تجربه که، گاهی در تاکسی نشسته‌ایم و اخبار یا برنامه‌ای را از رادیو دنبال می‌کنیم، برای همه ما رخ داده است، گاهی آن قدر برنامه و بحث‌های جالبی رادیو برای ما جذاب است، که دوست داریم از مقصد مورد نظر دور تر باشیم تا برنامه بر بشان روز مره و تلخی‌های هر روز دغدغه‌های کاری هستیم، همان وقت‌هایی که با جهر فای در هم، نگران و بر بشان در تاکسی نشسته‌ایم، برنامه‌های طنز، شاد و مفرح رادیو ما را دل‌به‌لبخند می‌کند، همان زمانی که سر بر می‌گردانیم و متوجه می‌شویم در صورت بقیه مسافران هم لبخندی معنادار نقش بسته است. صدایی که افکار ما را می‌شکافد و بدون مقدمه ما را با چالش‌های جدیدی که شاید حتی به آن فکر

نمی‌کردیم، وارد می‌کند، اما باید قبول کرد، یک برنامه رادیویی با سرعت بسیار بالاتر از سرعت جذب مخاطب، آن‌ها را از دست می‌دهد؛ بنابراین یک تغییر جزئی باعث می‌شود تعداد زیادی از مخاطبینی را که طی ماه‌ها سال‌ها به دست آورده‌است، در عرض یک روز از دست بدهد. مسئولان شبکه‌های رادیویی باید با توجه به این مسئله فعالیت و عملکرد خود را با یکدیگر هماهنگ و همسو کنند تا نتیجه مطلوب حاصل شود. یکی از برنامه‌های رادیویی که مخاطبانی خاص، البته از قشرهای متفاوت دارند نمایش‌های رادیویی است. پس از گذشت سال‌های اولیه ورود رادیو به ایران کم‌کم برنامه‌هایی برای این رسانه ساخته شد که در راس آن‌ها نمایش‌های رادیویی بودند. بسیاری از کسانی که تخیل را دوست دارند، نمایش‌های رادیویی را هم دوست دارند. چرا که تیمی از اتفاق‌ها و شخصیت‌ها و صحنه‌ها در ذهن مخاطب بازسازی می‌شود. بدین ترتیب هنوز هم نمایش‌های رادیویی از اقبال عمومی برخوردار هستند. مردم امروز زمان ده جلدی نمی‌خوانند و نمایش سه ساعته هم تماشا نمی‌کنند. نمایش‌های کوتاه در رادیو بک ضرورت هستند، اما نمایشی که در یک ربع ساعت اجرا شود نمی‌تواند حرف نمایشی را که در پنج قسمت بخش می‌شود بزند. هم‌چنین در رادیو به خاطر عدم امکانات بصری، طول نمایش رادیویی از نوع صحنه‌ای آن به مراتب بیشتر می‌شود. این ضرورت با نظر جمعی از مسئولان و وابعدت در بازی و کارگردانی و نویسندگی رادیویی باید روی دهد.

اگر چه پرداختن به موضوعات مختلف، مخاطبان خاص خودش را جذب می‌کند، اما بعضی سبزه‌ها که جنبه غنی‌سازی فرهنگ، اطلاع‌رسانی و آگاهی‌بخشی دارند، می‌تواند طیف وسیعی از مخاطبان را جذب یک برنامه رادیویی می‌کنند.

مستندسازی در رادیو جزو همین نوع از برنامه‌هایی است که مورد توجه مخاطبان زیادی قرار می‌گیرد و برنامه‌های که در تاریخ غور می‌کند و مخاطب را با مشاهیر ایران آشنایی سازد قطعاً حس کنجکاوی و افتخار و غرور هر ایرانی را به غلیان می‌آورد. اصولاً هویت ملی هر کشوری سبب‌ترین رکن فرهنگی و قوم‌تربیتی در آن کشور است. و ایران ما، از نظر هویت و تاریخ، دارای شخصیت‌های تأثیرگذاری حتی در جهان می‌باشد، برنامه ایرانبان، که پنجشنبه شب‌ها از رادیو نمایش بخش می‌شود از این دسته از برنامه‌های رادیویی است که در آن از اسامی پرآوازه و مشاهیر ایران یاد می‌شود. شخصیت‌هایی که هر کدام به جای خود و به تنهایی باعث افتخار ایران و ایرانی هستند.

ماجرای آن‌ها آغاز می‌شود که رضا گل‌سوسن، مدیر گروه دانش و اندیشه رادیو نمایش، خبر از بخش برنامه‌ای با عنوان ایرانبان، می‌دهد. او گفت: در برنامه «ایرانبان»، هویت ملی ایران و افراد مشهوری که در تاریخ این سرزمین نقش مهمی را ایفا کرده‌اند به مخاطبان معرفی می‌شوند و در این برنامه از کوروش و داریوش هخامنشی تا بی‌هیچ‌وفارابی و بسیاری دیگر از افراد تأثیرگذار و نون گذشته و عصر حاضر سخن خواهیم گفت.

تصمیم گرفتیم با هم‌هنگی‌های لازم در یک روز پاییزی که تکلیفم با هوای دمی آن روشن نیست و نمی‌دانم لباس گرم بپوشم یا هم‌چنان پاییز را جدی بگیرم به اداره کل نمایش‌های رادیویی در میدان آرک می‌روم. تا بولم موقع ضبط برنامه در کنار عوامل صمیمی این گروه، در جریان روند تولید آن قرار بگیرم. نویسنده برنامه فاطمه حاتمی، تحقیقات گسترده‌ای از منابع مختلف انجام داده است، هم‌چنین از تجربه کارشناسان متجرب‌تری بهره‌گرفته‌است تا مستندات جمع‌آوری شده کاملاً حقیقی و به دور از تحریف باشد.

قبل از شروع برنامه آن‌وس‌های رادیو نمایش بخش می‌شود. همه ما ندایی خیلی داریم، گاهی بین تصویرهای ذهنی مان قدم می‌زنیم، همراه کلمه‌های یک داستان شادی و غم را تجربه می‌کنیم. یک وقت‌هایی با یک شعر قشنگ بر از احساس می‌شویم، ولحظه‌هایی دل به صدای سپاریم. چشم‌مان را می‌بندیم و به نمایش رادیویی گوش می‌دهیم. چشم‌مان را می‌بندیم و در ندیای خیال قدم می‌زنیم. موج FM رادیو ۱۰۷/۵ مگاهرتز، رادیو نمایش

بعد از آن روحانه یزداندوست (تهیه کننده) که همکاران رادیو از او به خاطر تهیه برنامه‌های تولیدی‌اش به خوبی یاد می‌کنند، تیزراژ ابتدایی برنامه را بخش می‌کند: «از شمال تا جنوب، از شرق تا غرب

ایران زمین، بر دانش سیم‌غان اندیشه استوار است. ایرانبان». محتشمی صدرا در برنامه، میکروفون مجری را باز می‌کند و با اشاره دست یزدان دوست تهیه کننده، فاطمه حاتمی، که پشت اتاق شیشه‌ای نشسته است، برنامه را شروع می‌کند: به نام پروردگار

ایران زمین، درود. موسیقی سنتی و گوش‌نوازی بخش می‌شود و با ایجاد یک حس نوستالژی، در کتب کهن ایران زمین توفقی می‌شود و با دیباچه‌ای آشنا، به دل روایت و زندگی یک برگ زرین دیگر، از درخت کهن ایران زمین می‌روند.

به نام خداوند خورشید و ماه که دل را به تلمش خرد داده راه

صدایی گرم و آرامبخش مخاطب را به آشنایی با یکی از اسطوره‌های تاریخی که برای هر ایرانی تنها شنیدن نامش هم قوت قلب است، یعنی ابونصر محمد بن محمد طبرانی ملقب به فارابی، دعوت می‌کند. ابتدا نام‌های فارابی که در متون کهن آمده مورد بررسی قرار می‌گیرد. فیلسوفی ایرانی که در حدود سال ۲۵۷ هجری قمری، هشتصد و هفتاد میلادی در هکند «سویج» از ناحیه یارب (فاریاب) در فرارود (شهر اتر کنونی در جنوب قزاقستان) یا یارب (فاریاب) خر اسان متولد شد. هاست، در فواصل برنامه، موسیقی با ساز قانون و تمبور زینتبخشی برای هر نوع سلیقه ایرانی است که فرصتی می‌دهد تا یازداندوست هم‌کلام شوم.

از سر دیری نادیده شدن

یزدان دوست که از سال ۱۳۷۸ فعالیت خود را از رادیو جوان آغاز کرده است، می‌گوید: در آن مقطع زمانی سر دیری نویسنده برنامه‌هایی بودم که راجع به نویسندگان و طنز در دازان روز دنیا بود و آن‌ها را به مخاطبان معرفی می‌کردیم و کارهای شان را برای نمایش تنظیم می‌کردیم. سال ۱۳۸۱ وارد رادیو ایران شدم و برنامه‌هایی چون «بذری» را پیدا و بشه‌شانی، اشکان صادقی و خلیف شهبین مهین‌فر تهیه می‌کردیم. برنامه «آئینه جادو» از گروه فرهنگ و تاریخ رادیو ایران را با مرحوم سرور پاک‌نشان تهیه کردیم که در خصوص سینما بود. برای برنامه «زیر گذر طنز» که معرفی طنز آوران ایران و جهان بود، از جشنواره بین‌المللی رادیو جایزه گرفتیم. این برنامه با رعایت تملی اصول طنز توانست با فراهم آوردن لحظاتی مفرح برای شنوندگان، جز و برنامه‌های خاطره ساز و ماندگار رادیو شود.

وی که سر دیری برنامه‌هایی چون «خانواده» و «شوستان» که

در باره ادبیات، سینما و موسیقی و تئاتر بود و تهیه کنندگی برنامه‌هایی چون «حوض نقره»، «مای نزدیک» و «کافه هنر» را در کارنامه کاری خود دارد، گفت: در سال ۱۳۹۶ همکاری خود را با رادیو نمایش شروع کردیم و شکلات تلخ، دختر قفقاز که در خصوص اشغال آذربایجان ایران توسط روس‌ها بود و در اداره کل هنرهای نمایشی رادیو جازو پر شنونده‌ترین نمایش‌ها معرفی شد، نمایش «لم لیلا» که در جشنواره سر دار سلیمانیه برنده شد و قصه شب «محمد لبن» که درباره زندگی پیامبر اسلام (ص) بود و خیلی نمایش‌های دیگر از جمله کارهایی است که در رادیو نمایش انجام داده‌ام و در حال حاضر برنامه زنده «ناخ تر از عسل» را هر پنجشنبه به مدت ۹۰ دقیقه از ساعت ۹ صبح رونه‌ای آنتن می‌کنم. این برنامه توسط فاطمه تیروند اجرا می‌شود و فاطمه حاتمی یا همراهی خودم نویسندگی آن را بر عهده داریم.

تهیه مستندهای تاریخی

یزدان دوست با سلیقه‌ای که در تولید برنامه رادیویی دارد این بار به سراغ برنامه ایرانبان، رفته است. او در این باره می‌گوید: اولین قسمت برنامه یک ساعته «ایرانبان» از شبکه نمایش به روی آنتن رفته و الآن در حال ضبط قسمت دوم آن هستیم که به معرفی فارابی فیلسوفی ایرانی می‌پردازیم.

او ادامه می‌دهد: قلب برنامه «ایرانبان»، مستند پر تره درباره زندگی شخصیت‌ها و مشاهیر ایران است که از تمام زوایا از جمله تأثیراتی که در ایران و جهان داشته‌اند مورد بررسی قرار می‌دهیم. در هر برنامه، کارشناسانی دعوت می‌شود که درباره شخصیت مورد نظر آن برنامه پژوهش‌ها و اطلاعات خود را در اختیار مخاطب قرار می‌دهند و از بخش‌های تخصصی برنامه است. تا کنون از حضور کارشناسانی چون دکتر غلام‌رضا اعوانی فیلسوف، دکتر غلام‌رضا جمشید اول محقق و متخصص در حوزه تاریخ و دکتر مصطفی محقق دلما پز و هشگر استفاده کرده‌ایم و ان‌شالله در برنامه‌های آتی اساتید دیگری به برنامه دعوت خواهند شد.

یزدان دوست ادامه داد: تا کنون درباره زندگی ابوالفضل بی‌هیچ صحبت کرده‌ایم و فارابی دومین شخصیتی است که به آن می‌پردازیم و در برنامه بعدی قصد داریم درباره زندگی عطا ملک بن بهاء‌الدین محمد جوینی، مورخ و ادیب ایرانی صحبت کنیم.

او درباره نوع تحقیقاتی که درباره زندگی مشاهیر انجام می‌دهد،